

Heeft u zelf een interessant weetje of wil u zelf een artikel schrijven voor onze krant?
Laat het ons dan zeker weten.

de redactie,
Nelly, Alex, Inge

Voorwoord Buurtkring Hertoghe

Een van de constanten in de afgelopen 3 jaar is de hulst die verschijnt in het Hertoghe park aan het eind van het jaar. In de pre-COVID jaren was de hulst er ook natuurlijk, maar nu we noodgedwongen meer tijd in en rond onze huizen doorbrengen zien we het. Stekelige bladen, felgroene en felrode kleuren en geassocieerd met Kerstmis.

Wat we niet direct zien is wat de COVID jaren gedaan hebben met onze bevolking. Vandaar wat tekst daarover.

Bijdragen van Inge onze buurtcoach, van Alex Elaut en Fred Vanderpoorten, een collega stadsgids van Alex "Kerstmis in de kunst".

We introduceren een buur die bij velen al bekend is.

Met een paar verhalen, ook geassocieerd met Kerst, sluiten we deze editie van Hertoghe Actueel af.

De redactie en de rest van het kernteam wenst u allen een fijne kersttijd toe en een goed begin van het nieuwe jaar.

Voor het Kernteam, Nelly Bongers

Buurtkring Hertoghe is een initiatief van Nottebohm WZC, Biartstraat 2, 2018 Antwerpen.

Met steun van de Burgerbegroting van het District Antwerpen, Koning Boudewijnstichting en steunfonds GZA

De Jan Van Rijswijcklaan verrast de buurt met kerstbomen en lichtjes op straat.

Buren van de nrs. nrs: 74, 92, 116, 118, 122, 134, 151, 153, 149, 113,109, 95, 85

BEDANKT!

Misschien volgen ook de andere straten in de Hertoghebuurt hun voorbeeld...

Nieuws van de Buurtcoach

Wat jammer, we waren net terug goed van start gegaan met onze ontmoetingsmomenten en nu reeds moeten we weer gas terugnemen.

Intussen zijn er toch al heel wat bruggen geslagen tussen bewoners uit onze buurt die elkaar vooraf nog niet kenden.

Ik geloof graag dat er al heel wat banden gesmeed zijn en dat jullie elkaar ook tijdens deze

ontmoetingsluwe periode blijven ondersteunen.

Een telefoontje met een welgemeend: "hoe gaat het met je?" of even aan de deur bellen met: "kan ik iets voor je meebrengen uit de winkel?" of "kan ik iets voor je doen?". Het vraagt niet veel tijd maar voor veel burens maakt het een geweldig verschil.

Zeker in deze donkere dagen is het fijn om te voelen dat je op je burens kan rekenen, dat je er niet alleen voor staat.

Zo spoedig mogelijk plannen wij weer ontmoetingsmomenten in voor de buurt.

Alle ideeën daarover zijn welkom via inge.melis@nottebohm.be

Intussen zijn jullie nog steeds welkom in dagcentrum De Meander, waar de activiteiten nog wel kunnen doorgaan in gecontroleerde omstandigheden.

Wilt u een keer proeven van de sfeer in het dagbestedingscentrum? Voor het middagmaal, de activiteiten, kiné, kapper, pedicure, ergo of logo?

Bel dan even naar 03/259.18.19 en ontdek de mogelijkheden..

Het team van de meander ontvangt u graag met open armen.

4

Op onze [facebookpagina](#) konden jullie het misschien al lezen deze week vieren we de internationale en de nationale dag van de vrijwilliger. Een warme buurtwerking zou nergens staan zonder mensen die zich belangeloos voor elkaar inzetten. Vrijwillig dus. Vrijwilligers maken echt het verschil.

Kijk samen met ons uit naar een 2022 vol met fijne initiatieven voor de buurt!!!Tot gauw,

Inge Melis, Buurtcoach Hertoghe

T: 0485 23 05 31

Activiteiten Buurtkring Hertoghe

Jammer maar helaas Corona steekt alweer stokken in de wielen.

Op de koffie bij Hertoghe en de burenborrel worden deze maand afgelast.

De handwerkclub kan omwille van de kleine groep wel doorgaan.

Handwerkclub elke dinsdag om 15 uur

Elke dinsdag om 15 uur komt deze gezellige groep bij elkaar om samen te handwerken, of gewoon te kletsen. Brei, haak of naai je liever in gezelschap? Wil je nog iets bijleren of kunnen wij van u iets leren.?

Aarzel dan niet en kom om 15 uur naar de Nottebohmzaal, Biartstraat 2, 2018 Antwerpen.

Handwerkclub

*Samen werken
Samen leren
Er zijn voor elkaar*

Namens Buurtkring Inge

5

Hieronder vindt u foto's van de activiteiten van vorige maand - Burenborrel met concert van de 18+ band, koffie Hertoghe, de Handwerkclub, het Hertoghe etentje.

7

Dit is uw buur

Rosa Van Brussel

Rosa bezoekers komen tegenwoordig niet verder dan de voordeur en ze hebben een lege pot bij zich. Ik heb een plezierig uurtje doorgebracht in de warme, lichte geluidsarme woonst van Rosa aan de Jan Van Rijswijcklaan, dichtbij de Singel, met een prachtig uitzicht op haar tuin.

Een korte schets van Rosa's levenswandel en carrière levert het interessante beeld op van een vrouw met initiatief, die mogelijkheden zoekt en oppakt en niet bang is voor avontuur.

Geboren in de Vinkenstraat net na WOII, hetgeen wat plagerijen opleverde met haar moeder want 'soldaten baby's' kwamen daar ook ter wereld.

"Het Mbederhuis vervoegde een cluster van openbare zorginstellingen in het bouwblok begrensd door de Lange Lozanastraat, de Van Schoonbekerstraat en de Vinkenstraat."

In 2003 en 2004 heeft Rosa een paar honderd lessen gevolgd in het PVCQ, Provinciaal Instituut voor Volwassen Onderwijs, om haar passie, koken, te vervolmaken. Dit kwam haar goed van pas in de acht jaar die ze, samen met haar partner, chambres d'hôtes uitbaatte in Frankrijk, banquetten tot 20 personen.

Terug in België is ze 10 jaar lang “nanny” geweest, waarbij ze 2 broers en een zusje door hun schooljaren heeft geloodst: ophalen, avondmaal maken, disciplineren, huiswerk en bedklaar maken; zoveel meer dan oppas – de kinderen en de ouders hebben nog steeds contact met haar.

In de weekends kookte ze voor “Thuis Afgehaald” en dat ontwikkelde zich eind 2020 tot koken via HOPLR. Sinds 2017 kunnen “schotels of een plat” afgehaald worden in de Jan Van Rijswijcklaan 127, mits bestelling een dag van te voren. Rosa zegt dat ze merkt dat er veel alleenstaanden zijn in onze buurt, vrouwen maar ook veel mannen en jongeren. Ze ziet ook mensen uit de Van Schoonbekestraat en de Lozanastraat. Ze merkt ook dat witlof altijd goed scoort, maar spruitjes absoluut niet – wat is dat toch met spruitjes?

Op zondag is het weekmenu op HOPLR te zien.

Een menu ziet er typisch als volgt uit:

Dinsd 23 nov Groentehutsepot met ardense gehaktsteak Woensd 24 nov Macaroni met zalm en spinazie Dond 25 nov Gebakken en gelakt spek mosterdpuree witloof Vrijd 26 nov Kipfilet champignonsaus gebakken patatjes Maandag 29 nov Stoemp met spruiten en rookworst Dinsdag 30 nov Paprika's gevuld met bloemkoolcouscous en ham Woensdag 1 dec Coq au vin Donderdag 2 dec Pittige patagratin met chorizo tomaat en venkel Vrijdag 3 dec Tajine met kip groenten=wortel paprika courgette en lekkere kruiden.

Rosa bestelt haar producten via “Ship to” van de Carrefour via hun app en digitale betaling. “Vriendelijke en gedienstige behandeling”, aflevering aan huis.

Bij HOPLR Markgrave is Rosa welbekend (onder de rubriek “burenhulp”) en nu ook bij velen die nog nooit van haar of HOPLR hebben gehoord.

Maaltijden bestellen kan online via HOPLR, of haar telefoon 047 89 43 051 of roza.vanbrussel@skynet.be

En tot slot,

quilty pleasure en bucket list:

“Een doosje pralinen verdwijnt snel.

Sinds 17 maart ben ik niet meer buiten de deur geweest (behalve in mijn tuin, waarvan ik erg geniet) dus op mijn onmiddellijk verlanglijstje staat:

de Handelsbeurs, wandelen op de Suikerrui, de boten zien, een paar dagen aan zee, Rodenbach met garnalen..... en misschien een kat aanschaffen.”

opgetekend door uw vliegende reporter, Nelly Bongers

P.S

HoplR is het besloten sociaal netwerk voor een buurt. Via Hoplr sta je eenvoudig in contact met de mensen in je straat of wijk

Honderden buurten gebruiken Hoplr om

buren beter te leren kennen

verloren gelopen huisdieren terug te vinden

te zoeken naar een goede loodgieter

of betrouwbare babysitter

om een ladder of boormachine te lenen
om buurtfeesten te organiseren
om inbraak- of verkeersmeldingen te plaatsen

...

Heb je geregistreerd op Hbplr?

Surf naar www.hbplr.com

Geef je straatnaam, huisnummer en gemeente/stad in en klik op 'Vind je buurt'.

Vul de buurtcode in om je adres te verifiëren.

Je buurt wordt gezocht.

Vul alle velden in, klik 'Ik ga akkoord' en voltooi je registratie.

opgetekend door uvliegende reporter, Nelly Bongers

Geschiedenis van de wijk

Beste lezers,

In vorige rubriek hebben we het gehad over de familie Hanssens-Siret uit de Terlinckstraat. Vanuit een privécollectie heb ik nog mooie familiefoto's gekregen en de afbeelding van twee schilderijen van Adophe Siret en Marie Cels. De ouders van Suzanne Siret die reeds op 30 jarige leeftijd overleed.

Georges Hanssens met zijn vijf kinderen. Adrien, Marie-Thérèse, Marguerite, Gabrielle en Georges.

Geschilderd portret van Adolphe Siret en zijn echtgenote Marie Cels. (uit privé collectie) Jacobus-Josephus Eeckhout - 1793-1861

Met dank aan : Mevrouw Suzanne de Lestré- Hanssens voor de familieinformatie.

Voor deze kerst Hertoghe Actueel heb ik beroep gedaan op mijn collega, stadsgids Fred Vanderpoorten om een bijdrage te verzorgen over 'Kerstmis in de kunst'. Enkele jaren geleden heb ik van hem een boeiende voordracht mogen aanhoren over dit thema. Het is het moment om in deze moeilijke kersttijd eens een wandeling te maken via onze vijf historische kerken tijdens de kerstperiode en genieten van de serene sfeer van ons kunstpatrimonium.

Het is jammer dat de kerststallentoonstelling en concert niet kunnen doorgaan in de Berchemse Sint-Willibrorduskerk, maar een bezoekje aan het Mayer van den Berghmuseum, het Plantin-Moretuseum en de reeds veelvuldig besproken Kerstmagie in de pers kan een alternatief zijn.

Kerstmis in de evangeliën en in de kunst

Fred Vanderpoorten

Geboorte van Jezus: 25 december?

Wanneer u in oude kerken rondstapt en naar de grafstenen die de vloer betegelen, kijkt, is het u dan nog nooit opgevallen dat daar per persoon maar één datum op staat? Namelijk de dag, de maand en het jaar waarop de persoon overleden is, gevolgd door de leeftijd. Met alle verjaardagsfeestjes die heden ten dage gevierd worden, zouden we vergeten dat verjaardagen een relatief recent fenomeen zijn.

De sterfdatum is de dag waarop voor de mens – althans volgens het christelijk geloof – een nieuw leven begint in het hiernamaals. In tijden waarin het hiernamaals belangrijker werd geacht dan het hiernumaals speelden geboortedagen geen rol.

Het is dan ook merkwaardig dat dit bij Jezus net omgekeerd is. De dag waarop hij gestorven is – Goede Vrijdag – wordt jaar na jaar op een verschillende dag herdacht, terwijl iedereen op zijn geboortedag – Kerstmis – de datum 25 december plakt. Waarom heeft men er niet voor gekozen om Goede Vrijdag vast te pinnen op 3 april – volgens de hypothese dat Jezus op die dag in het jaar 33 gestorven zou zijn? Het antwoord is duidelijk: de symbolische waarde van drie dagen vóór Pasen is veel belangrijker dan een mogelijk historische datum.

Hetzelfde geldt trouwens voor Kerstmis.

We mogen aannemen dat Jezus – zoals iedereen in zijn tijd – zelf niet precies wist wanneer hij geboren was. Het is pas in de vierde eeuw dat men de geboorte van Jezus is beginnen te vieren. De aanleiding waren “heidense” feesten voor de “onoverwinnelijke zon” kort na de winterzonnewende. In plaats van die feesten af te schaffen, kregen ze een christelijke invulling: de komst op aarde van Jezus Christus – het Licht van de wereld.

Wie heeft gelijk? Lucas of Mattheüs?

Voor informatie over het leven en de persoon van Jezus zijn we aangewezen op de evangeliën. In onze Bijbel staan er vier, maar slechts twee van hen – Mattheüs en Lucas – schrijven iets over de geboorte van Jezus en bovendien schrijven zij elk een totaal verschillend verhaal. Eigenlijk zijn ze het maar over weinig zaken met elkaar eens: Jezus is geboren in Bethlehem, zijn moeder is Maria, haar man is Jozef, er is een rol weggelegd voor de Heilige Geest en ook Nazareth komt in het verhaal voor. Hoe deze elementen met elkaar verbonden worden, is in beide evangeliën totaal anders.

Vanuit ons rationeel denken in termen van verifieerbare gebeurtenissen komt bij ons dan de vraag op: “Wie heeft gelijk?”

Het antwoord op deze vraag is: allebei!

Om dat te begrijpen, moeten we even een zijsprongetje maken.

Kleine volwassenen

In levensbeschrijvingen van Elvis Presley wordt niet verteld met welk speelgoed hij als kind speelde, wel dat hij als tienjarige meedeed aan een zangwedstrijd en zijn eerste gitaar kreeg. Uit een documentaire over Kim Clijsters onthouden we dat ze als vijfjarige een tennisbaan cadeau kreeg van haar vader.

In dergelijke biografieën wil men altijd aantonen dat wat die persoon later zo bijzonder maakte, in zijn of haar jeugd al in de kiem aanwezig was.

Dat is in de Bijbel niet anders. Mozes wist als kind al aan de bedreigingen van de farao te ontsnappen, zoals hij later zijn volk uit de slavernij van de farao zou wegleiden.

De evangelisten doen net hetzelfde. Ook zij willen vanaf het begin van hun boek duidelijk maken wat ze over Jezus willen zeggen. Alleen: misschien hadden enkel de lezers voor wie zij hun evangelie schreven dat echt door.

Of misschien toch niet... In de Oosterse iconen en ook op schilderijen tot ca. 1500 zien we dikwijls vreemde Jezuskinderen. De verhoudingen kloppen niet. Die kinderen hebben een te klein hoofd. Dit kunnen we verklaren doordat deze kunstenaars niet het kind afbeelden, maar de mens geworden God, die als kind reeds alles in zich had van de volwassen Jezus. En zo wordt dat kind een kleine volwassene...

Zelfde boodschap – andere verpakking

De grote fout die mensen vandaag maken – en dat ook in vorige eeuwen reeds deden – is de Bijbel te lezen als een geschiedenisboek. Ook al lijkt het tegenovergestelde: een evangelie is geen biografie van Jezus. Een evangelie is een verkondigingsboek. Via de verhalen over Jezus willen de evangelisten een boodschap vorm geven. Daarbij is de correctheid van de boodschap belangrijker dan de juistheid van de verhaalelementen.

Alle evangelisten willen hetzelfde zeggen: Jezus van Nazareth is de mens geworden God.

Wanneer je iets duidelijk wil maken, moet je wel altijd rekening houden met je publiek. Zij bepalen de manier waarop je iets vertelt; zij bepalen niet de inhoud, maar wel de verpakking. Mattheüs en Lucas – de twee evangelisten die vertellen over de geboorte van Jezus – hebben een totaal verschillend publiek. Dit verklaart meteen waarom die verhalen zo verschillend zijn.

Jezus, de Messias

De mensen aan wie Mattheüs wilde duidelijk maken dat Jezus de mens geworden God is,

waren joden. Zij verwachtten een Messias: een door God gezonden leider die vrede en voorspoed zou brengen – een nieuwe Mozes, een nieuwe David.

Wat Mattheüs dus wil duidelijk maken, is dat Jezus die Messias is die zij verwachten. Vandaar dat zijn evangelie wemelt van verwijzingen naar de joodse Bijbel (de Thora, die in grote mate overeenkomt met het zgn. Oude Testament). Hij zegt voortdurend dat wat er met Jezus gebeurd is, een vervulling is van wat er door profeten werd voorspeld.

Nu heeft Mattheüs i.v.m. de geboorteplaats van Jezus wel een probleem. In die joodse Bijbel staan nl. drie mogelijke plaatsen van oorsprong voor de Messias: Bethlehem, Nazareth en Egypte.

Hij vindt echter een schitterende oplossing: een verhaal waarin deze drie plaatsen een logische plek krijgen.

Dat begint in Bethlehem. Daar woont Jozef, die verloofd is met Maria. Deze echter blijkt zwanger en daarom wil Jozef in stilte van haar scheiden. Hij krijgt bezoek van een engel die hem vertelt dat hij geen angst moet hebben: het kind is van de Heilige Geest en zal de redder worden van zijn volk. En zo wordt Jezus in Bethlehem geboren. Voor het joodse publiek van Mattheüs is de verwijzing duidelijk: Bethlehem is de stad van koning David – Jezus is dus de “nieuwe David”.

Dan vindt Mattheüs het tijd om het beeld dat de joden hebben van wie of wat deze Messias zou zijn, bij te stellen. Dat doet hij met het verhaal van de wijzen. Net als de joden zijn zij op zoek naar die Messias. Net als de joden verwachten zij dat dit een machtige heerser zal zijn: een koning. En dus gaan ze naar de hoofdstad Jeruzalem. De enige koning die ze daar vinden, is Herodes. Deze reageert zoals aardse koningen doen: hij heeft angst voor een mogelijke concurrent.

Om macht te behouden doen aardse heersers gruwelijke dingen. Herodes beveelt om alle jongetjes van twee jaar en jonger te doden. Bij de joodse toehoorders gaat een belletje rinkelen. Herodes doet precies hetzelfde als wat de gehate farao deed.

Mattheüs wil dus dat Messiasbeeld corrigeren: zoek de Messias niet bij politieke leiders in het centrum van de macht, maar in een bescheidenere plek bij gewone mensen. En zo vinden de wijzen de Messias in Bethlehem in een gewoon huis (ook niet in een stal – daar kom ik later op terug) bij gewone mensen.

Om aan de dreigende kindermoord te ontsnappen, krijgt Jozef opnieuw een boodschap van een Engel, die hem aanraadt om naar Egypte te trekken. Deze vlucht naar Egypte is een dankbaar onderwerp voor tal van kunstenaars, al is het Mattheüs daar niet om te doen. Veel belangrijker is dat de engel na een tijd aan Jozef komt vertellen dat de kust veilig is en ze dus uit Egypte kunnen terugkeren. Mattheüs herinnert zijn publiek eraan dat profeten voorspeld hadden dat hun redder “uit Egypte” zou komen. Aardig meegenomen, is dat Jezus hierdoor ook een “nieuwe Mozes” wordt.

Maar dan is er nog de derde voorspelling: “Hij zal een Nazareeër genoemd worden”. In Judea – waar ook Bethlehem ligt – heerst nu de zoon van koning Herodes. Is die betrouwbaarder dan zijn vader? Uit veiligheidsoverwegingen besluit Jozef om niet meer naar Bethlehem terug te keren. In plaats daarvan vestigt hij zich in Galilea, in Nazareth, en zo komt dus ook deze profetie uit.

Is dit allemaal zo gebeurd? Daar is het Mattheüs niet om te doen. Hij wil vooral dat zijn lezers / toehoorders vanaf het begin reeds weten dat de man die centraal staat in zijn boek de Messias is.

Jezus, vervuld van de Heilige Geest

Lucas schrijft niet voor joden, maar voor bekeerde Romeinen. Voor hen is het begrip Messias totaal vreemd. Zij hebben ook niets met joodse historische figuren zoals Mozes en koning David. Hij moet het dus over een totaal andere boeg gooien.

Het eerste grote verschil met Mattheüs is dat bij Lucas niet Jozef maar Maria het hoofdpersonage is. Zij woont – niet zoals bij Mattheüs in Bethlehem, maar – in Nazareth en zij

(niet Jozef) krijgt bezoek van een engel om aan te kondigen dat ze zwanger zal worden. De bijzondere aard van dit kind wordt ook benoemd: *“Zoon van de Allerhoogste”*. Daar kunnen Romeinen zich wel iets bij voorstellen – ook in de klassieke mythologieën komen goden op aarde. Meer dan Mattheüs legt Lucas de nadruk op de rol van de Heilige Geest: het is omdat Jezus *“vervuld van Heilige Geest”* is, dat hij de ‘Zoon van God’ kan zijn.

Dit heeft echter kwalijke gevolgen. Iemand die 100% goed is, waar niets op aan te merken valt, is toch wel een vreemde eend in de bijt. In het Lucasevangelie is Jezus een rusteloze ziel: nergens echt thuis, voortdurend onderweg...

Lucas illustreert dit meteen. Onmiddellijk nadat zij deze boodschap heeft gekregen, trekt Maria (met haar ongeboren kind) over het bergland naar haar verwante Elisabeth, die ook zwanger is en de moeder wordt van Johannes de Doper.

Lucas situeert zijn verhaal in de Romeinse geschiedenis: in de tijd van keizer Augustus, toen Quirinius landvoogd was van Syrië, toen er een volkstelling werd gehouden. Het gevolg hiervan is dat Maria en Jozef naar Bethlehem moeten, waar de wortels van Jozef liggen. Dit kind is nog niet geboren en het is alweer onderweg!

In Bethlehem wordt Jezus dan geboren: Maria *“wikkelde hem in doeken en legde hem in een voederbak omdat er voor hen geen plaats was in het gastenverblijf”*. Al vanaf het begin is het duidelijk dat hij nergens thuis is.

En wie zijn dan de eersten die deze Zoon van God mogen begroeten? De herders – net als Jezus altijd onderweg en nergens thuis.

Opnieuw: is dit allemaal zo gebeurd? Ook Lucas is het daar niet om te doen. Maar ook zijn lezers / toehoorders weten meteen wat hen te wachten staat in de rest van het boek.

Waar is de stal, de os en de ezel en waar zijn de koningen?

In de aanloop naar Kerstmis halen mensen nog altijd de kerststal van zolder. En uit de doos met beeldjes komen niet alleen Jozef, Maria, een herder en het kribbetje met Jezus tevoorschijn, maar ook de os, de ezel en de drie koningen.

Noch Mattheüs noch Lucas hebben het echter over een stal. Dat men die erbij heeft gedacht als decor voor de voederbak is niet onlogisch, maar waar komen die os en die ezel vandaan? In een tekst uit de vierde (!) eeuw (het zgn. Pseudo-evangelie van Mattheüs) duiken de os en de ezel voor het eerst op met een verwijzing naar een citaat uit de profeet Jesaja dat hierdoor vervuld zou zijn.

Waarom Mattheüs het verhaal van de wijzen uit het Oosten schrijft, hebt u hierboven al kunnen lezen. Maar hoe komt het dat die wijzen in onze voorstelling altijd met drie zijn (alhoewel de evangelist geen aantal vermeldt), dat ze een kroon dragen en dat er ook één zwarte koning bij is?

Het aantal vindt waarschijnlijk zijn oorsprong in de geschenken die ze aanbieden: goud, wierook en mirre. Men vindt het blijkbaar logisch dat ze elk een cadeautje bij zich hadden. Vanaf de eerste voorstellingen zijn ze met zijn drieën en geleidelijk evolueren ze tot de voorstelling die we er nu van hebben. In de zesde eeuw krijgen ze eigen kenmerken: drie generaties (een oude en een jonge en één van middelbare leeftijd). Vanaf de negende eeuw beginnen ze een kroon te dragen en in het midden van vijftiende eeuw is één van hen plots zwart. Op die manier wordt verwezen naar een visioen van de profeet Jesaja: *“Volkeren komen naar uw licht, koningen naar de glans van uw dageraad. (...) alle bewoners komen uit Sheba, met goud en wierook beladen.”* M.a.w. iedereen – alle leeftijden, alle continenten – erkent Jezus als de Zoon van God.

In onze kerststal worden de twee evangeliën met elkaar vermengd. Er is geen enkel evangeliëverhaal waarin herders en wijzen samen voorkomen. Volgens Mattheüs bezochten de wijzen het kind en zijn moeder in hun huis en is er geen sprake van een voederbak.

Een kerststal is dus wel charmant, maar gomt veel betekenislagen van de evangeliëverhalen uit.

De boodschap van de engel

Bij een engel die de geboorte van Jezus komt aankondigen, krijgen we spontaan een engel bij Maria voor ogen. Dat is een scene uit het Lucasevangelie. In het Mattheüsevangelie komt de engel echter bij Jozef aankloppen. Dit wordt veel minder afgebeeld.

Philippe de Champaigne (Brussel, 1602 - Parijs, 1674) schilderde dit echter wel. In overeenstemming met het verhaal verschijnt de engel in Jozef zijn slaap. Alhoewel hij daar vredig lijkt te liggen, is er toch iets vreemds. Jozef ligt namelijk niet in zijn bed, maar zit in een soort fauteuil. Heeft hij zijn sandalen uitgedaan om een dutje te doen? Links onderaan zien we gereedschap liggen: een groot kliefijzer, een houten hamer, een beitel, een winkelhaak en een boor. Waar hij zich bevindt, is heel onduidelijk: de fauteuil is te chic voor Jozef en zeker voor zijn werkplaats. Wil de schilder aangeven dat Jozef niet in zijn gewone doen is? Wanneer hij immers ontdekt dat Maria zwanger is, wil hij in stilte van haar

scheiden.

Nog vreemder is de aanwezigheid van Maria. Dat zij – zijn verloofde – zich in dezelfde kamer als Jozef zou bevinden, was ondenkbaar tweeduizend jaar geleden, maar evengoed in het midden van de 17de eeuw.

De engel wijst naar Maria zodat we weten dat hij iets over haar zegt: *“Jozef, zoon van David, wees niet bevreesd Maria, uw vrouw, tot u te nemen; het kind in haar schoot is van de heilige Geest.”* Wat we zien, is a.h.w. dat wat Jozef droomt. Tegelijk combineert de schilder hier de boodschap aan Maria, zoals beschreven in het Lucasevangelie. Maria luistert aandachtig terwijl ze naar de engel kijkt. Ze kruist de handen voor de borst als teken van onderdanigheid: *“Zie de dienstmaagd des Heren; mij geschiede naar uw woord.”*

Aanbidding door de herders

“De herderkens lagen bij nachte...” is wellicht één van de populairste kerstliederen. De herders bij de kribbe is evenzeer heel populair in de (schilder)kunst. Een mooi voorbeeld hiervan vinden we in de Antwerpse Sint-Pauluskerk, van de hand van Pieter Paul Rubens.

Rubens houdt ervan om een heel verhaal samen te vatten in een compacte compositie. Dat doet hij hier ook. Vóór de herders naar Bethlehem gaan om daar hun *“redder”* te vinden in de vorm van een *“kind in doeken gewikkeld”*, krijgen ze engelen op bezoek die hen dit vertellen. Dat zien we bovenaan het schilderij gebeuren. Wie er nog mocht aan twijfelen: het gaat om een *“vreugdevolle boodschap”*. De engelen buitelen over elkaar om die te vertellen. Op de banderol die ze vasthouden zien we flarden van deze (Latijnse) boodschap: ***Gloria in excelsis DEO, ET super terram pax in hominibus BONAE VOLuntatis.***

Op het voorplan zijn twee herders en achter hen twee herderinnen al bij de kribbe. Rechts zien we Maria en achter haar, in de schaduw, Jozef. In het Lucasevangelie, waar de herders voorkomen, speelt Jozef maar een bijrol. Het is dus logisch dat hij op de achtergrond staat, buiten de schijnwerpers.

Alhoewel het nacht is, is er wel degelijk licht. En noch de herders noch Jozef hebben een lantaarn nodig. Het Licht is immers onder hen aanwezig: in de kribbe. Voor christenen is Jezus het Licht van de wereld. Eigenlijk verwijst Rubens hier naar het begin van het Johannesevangelie: *“Het Licht schijnt in de duisternis”*. Maria heft een tipje van de sluier op en zo schijnt het licht vanuit de kribbe, verlicht het de engelen erboven en ook alle personen rond de kribbe. De stoere herder links moet zelfs een hand voor zijn ogen houden omdat hij zo verblind wordt.

We zijn gewoon te denken dat zo’n voerbak een bakje met stro is. Niet bij Rubens echter. Jezus ligt niet op stro, maar op koren. Daarmee verwijst de schilder naar dat wat van dit koren wordt gemaakt: brood. Vanaf zijn geboorte is Jezus voorbestemd om het brood te worden van het Laatste Avondmaal. Doorheen de geschiedenis hebben christenen voortdurend geredetwist of de woorden van Jezus – *“Dit is mijn lichaam”* – letterlijk dan wel figuurlijk moesten worden geïnterpreteerd. Rubens was de schilder van de katholieke opvatting, die ging voor de letterlijke visie: Jezus is volop aanwezig in het eucharistische brood, zij het in een andere vorm. Dat wil Rubens hier ook uitdrukken.

Aanbidding door de wijzen

Reeds in de vierde eeuw vinden we deze afbeelding van de wijzen op bezoek bij Jezus – het is een fragment van het beeldhouwwerk op een Romeinse sarcofaag. Dit verschilt wel enigszins van de beeldjes in onze kerststal – alhoewel in sommige uitgebreide kerststallen de dromedarissen niet mogen

ontbreken. Wat zeker ook overeenkomt, is hun aantal (drie), alhoewel Mattheüs dit nergens vermeldt. Zoals reeds geschreven, wordt dit waarschijnlijk ingegeven door de drie geschenken. Elke wijze heeft hier een presentje voor Jezus, al is het moeilijk uit te maken wat nu precies goud, wierook of mirre zou kunnen zijn. Men zou de indruk kunnen hebben dat ze net van de bakker komen... Op hun geschenken na, lijken ze wel identiek: dezelfde leeftijd, dezelfde kleren... En geen kroon! Ze dragen een zgn. Frygische muts – typisch voor mannen uit het Oosten (nu Centraal-Turkije). Volgens Mattheüs kwamen die wijzen immers uit het Oosten. De eerste die bij Jezus aankomt wijst naar de ster die ze hebben gezien en die boven de plek waar ze het kind vinden, is blijven stilstaan.

Waar de ontmoeting precies plaatsvindt, blijft hier in het midden. Een stal is het zeker niet: Maria zit op een stoel – eerder een soort troon. Het feit dat de dromedarissen mee op het plaatje staan, doet vermoeden dat het in openlucht is en niet in ‘een huis’ zoals Mattheüs schrijft.

Anders dan in onze kerststal is het kind geen zuigeling meer, maar al groot genoeg om de geschenken aan te nemen. Deze leeftijd kan men afleiden uit de maatregel die Herodes neemt. Hij laat *“al de jongens vermoorden van twee jaar en jonger, in overeenstemming met de tijd waarnaar hij de wijzen nauwkeurig had gevraagd.”* Jezus kan dus een tweejarige zijn...

Besluit

De manier waarop wij ons de geboorte van Jezus voorstellen, is zwaar beïnvloed door allerlei voorstellingen en interpretaties van de evangeliel verhalen. Hierbij wordt meestal de

oorspronkelijke bedoeling van de evangelisten uit het oog verloren en zo blijft dikwijls enkel het sprookjesachtige verhaaltje over.

Misschien is dat jammer.

Anderzijds blijft het mooi dat we in een weerloos kind in doeken gewikkeld iets van God kunnen zien. En of we daar nu naar kijken als herders of als koningen doet er mogelijk minder toe – als we er maar naar kijken als wijzen!

Met dank aan: Fred Vanderpoorten , stadsgids van Antwerpen

Mevrouw Suzanne de Lestré- Hanssens voor de familie informatie en foto's.

Aanvullingen of opmerkingen op deze rubriek zijn steeds welkom.

email: Alex.elaut@proximus.be of tel: 0478 311253

© Alex Elaut

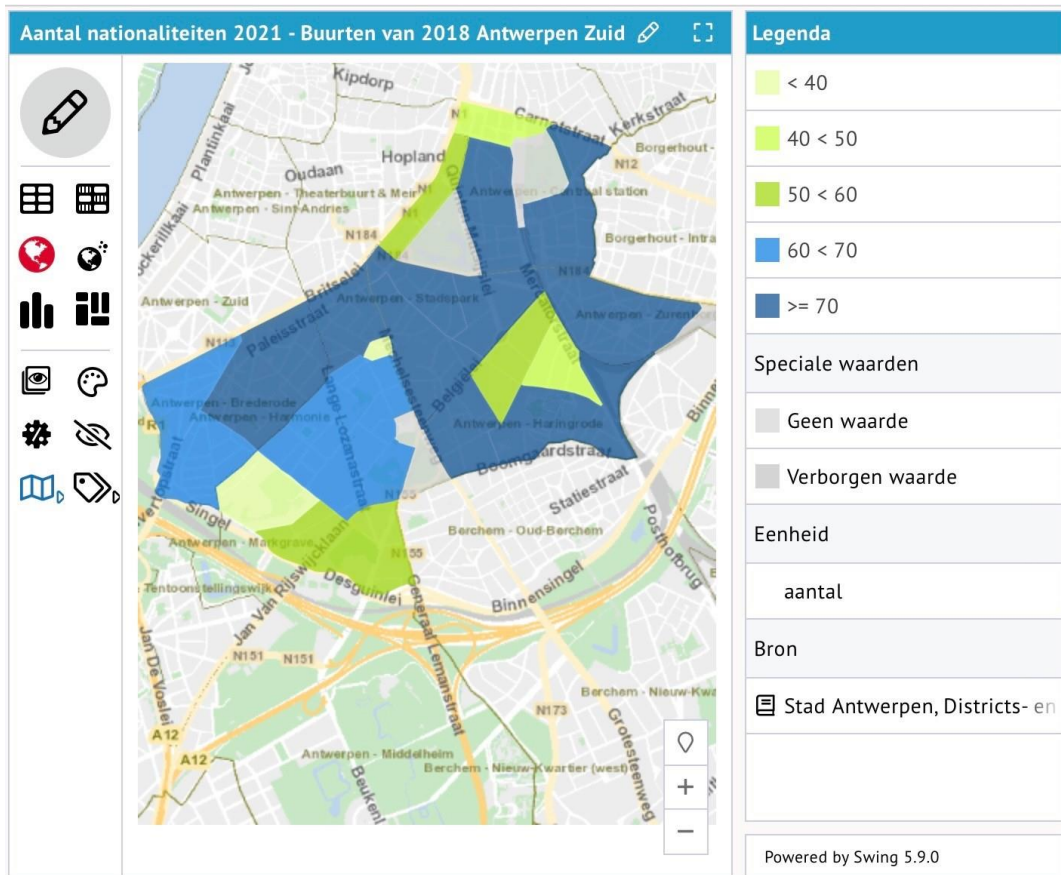

Wist je dat

Gegevens uit het rijksregister

<https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/structuur-van-de-bevolking>

18

U ziet dat onze buurt 50<60 verschillende nationaliteiten telt. Met een snelle telling kom ik maar op 12 in mijn directe omgeving, mensen die ik persoonlijk ken.

Amsterdam is met 177 nationaliteiten de meest internationale stad ter wereld. Wij in Antwerpen delen de stad met 166 nationaliteiten en staan daarmee op nummer twee, New York heeft er 150 en is daarmee derde.

Wereldwijd zijn zo'n 200 nationaliteiten geregistreerd.

In Antwerpen zijn 48 op 100 inwoners van buitenlandse herkomst. De grootste groep wordt vertegenwoordigd door Nederlanders, gevolgd door Marokkanen, Polen en Turken.

Op 1 januari 2021 telde de wettelijke Belgische bevolking 11.521.238 inwoners. Dat blijkt uit de officiële cijfers van Statbel, het Belgische statistiekbureau.

Het afgelopen jaar groeide de Belgische bevolking met 28.597 inwoners of 0,25%. Dat is een halvering in vergelijking met de voorgaande jaren, waar het groeipercentage steeds

rond de 0,5% schommelde.

De COVID-19-pandemie had al een grote impact op meerdere demografische fenomenen. Zo is het natuurlijk saldo – het verschil tussen geboorten en overlijdens – in België voor het eerst sinds de jaren 40 negatief.

LOOP VAN DE BEVOLKING

In 2020 nam de Belgische bevolking toe met 28.597 inwoners. Die stijging in het bevolkingsaantal kan worden verklaard door twee demografische fenomenen:

Het natuurlijk saldo is voor het eerst sinds lang negatief (-13.111). In 2020 overleden meer Belgen dan dat er baby's geboren werden.

Het internationaal migratiesaldo is positief (+41.756), net als de afgelopen jaren. In 2020 werden er dus meer immigraties dan emigraties geregistreerd.

De bevolkingsgroei is dus het gevolg van dat positief internationaal migratiesaldo. Dat compenseerde enerzijds het negatief natuurlijk saldo en zorgde anderzijds voor een lichte stijging in het bevolkingsaantal.

De bevolkingsgroei met 0,25% in 2020 is een halvering in vergelijking met de voorgaande jaren, waar dat cijfer steeds rond de 0,5% schommelde. De COVID-19-pandemie en de gevolgen ervan is de grootste verklaring voor die tragere groei:

In België overleden in 2020 meer mensen dan er baby's geboren werden, wat een saldo van -13.111 oplevert.

In 2019 bedroeg dat natuurlijk saldo nog +8.358. Het natuurlijk saldo daalt al een heel aantal jaren, maar de daling van 2020 is erg scherp.

Dat is grotendeels te wijten aan de COVID-19-pandemie, die een toename in het aantal overlijdens veroorzaakte: in 2020 overleden in België 126.850 mensen, een stijging van 16,6% met 2019, toen 108.745 overlijdens werden geteld. Tegelijk daalde het aantal pasgeborenen vrij sterk: van 117.103 geboorten in 2019 naar 113.739 geboorten in 2020 (-2,9%).

Het internationaal migratiesaldo in België bedroeg +41.756 in 2020. Dat is een vrij sterke daling in vergelijking met het jaar voordien:

in 2019 bedroeg dat saldo nog +55.031.

In 2020 daalde zowel de immigratie als de emigratie.

De immigratie daalde van 174.591 in 2019 naar 144.169 in 2020 (-17,4%). Ook de emigratie nam af van 119.560 in 2019 naar 102.413 in 2020 (-14,3%).

Deze dalingen zijn hoogstwaarschijnlijk (deels) het gevolg van de COVID-19-pandemie, waarbij ook het verkeer van personen beperkt werd.

De top 5 van de nationaliteiten die in 2020 naar België immigreerde is gelijk aan die in

2019:

Belgen (terugkerend na een verblijf buiten België)Roemenen

Fransen

Nederlanders

Italianen

Voor de mensen die vanuit België emigreren zien we nagenoeg dezelfde top 5. Het enige verschil is dat Polen zich op plaats 5 in deze top bevindt, terwijl Italië net uit de top 5 op plaats 6 belandt. Het beeld verandert echter wanneer het internationale migratiesaldo bekeken wordt: de grootste absolute toename wordt vastgesteld bij de Roemenen, gevolgd door Fransen, Marokkanen, Bulgaren en Spanjaarden.

20

HET VLAAMS GEWEST

Het natuurlijk saldo was ook in het Vlaams Gewest voor het eerst sinds lang negatief, met -8.121, tegenover +1.301 in 2019. Het aantal overlijdens steeg (van 62.420 in 2019 naar 70.919 in 2020 of +13,6%), terwijl het aantal geboorten in beperkte mate afnam (van 63.721 geboorten in 2019 naar 62.798 in 2020 of 1,4%).

De relatieve toename in het aantal overlijdens en de relatieve afname in het aantal geboorten lijken hiermee minder groot dat die in de andere gewesten.

In het Vlaams Gewest bedroeg het internationaal migratiesaldo in de loop van 2020 +20.098 tegenover +28.511 in 2019. Het internationaal migratiesaldo nam in Vlaanderen af met -29,5%, een sterkere daling in vergelijking met de andere gewesten. Daarnaast bleek dat relatief gezien de immigratie sterker daalde (van 80.423 in 2019 naar 66.899 in 2020 of -16,8%) dan de emigratie (van 51.912 in 2019 naar 46.801 in 2020 of -9,8%)

Het Vlaams Gewest heeft het grootste positief intern migratiesaldo van +12.590. Er zijn dus meer Walen en Brusselaars die richting Vlaanderen verhuizen, dan er Vlamingen zijn die naar de twee andere gewesten verhuizen.

Het Rijksregister zit vol met statistieken en is up-to- date. Heel interessant om eens in een verloren uurtje in te grasduinen.

Nelly Bongers (alle cijfers en tekst van stafbel.fgov.be)

Hertoghe gedichtenhoek

"Van Bompa geleerd" zei het jongetje

Geeft januari een sneeuwtapijt,
dan zijn we gauw de winter kwijt.

Is februari kil en nat,
hij brengt ons koren in het vat.

Nooit is maart zo zoet,
of 't sneeuwt op de boer zijn hoed.

Als april blaast op zijn horen,
Is 't goed voor hooi en koren.

Veel onweer in mei
dan zingt de boer joechei.

Juni meer droog dan nat,
vult met goede wijn het vat.

Wil september vruchten dragen,
dan in juli hitte om te klagen.

Geeft augustus zonneschijn,
zeker krijgen we goede wijn.

Septemberregen op het zaad
komt het boertje wel te staad.

Oktober met groene blaau,
duidt een strenge winter aan.

Als 't in november 's morgens broeit,
wis dat de storm dan 's avonds loeit.

De laatste droom van de oude eik

Er stond in het bos, hoog op de helling bij het open strand, zo'n echt oude eik, hij was precies driehonderd vijfenzestig jaar oud, maar die lange tijd was voor de boom niet meer dan even zoveel dagen voor ons mensen. Overdag zijn wij wakker, 's nachts slapen en dromen wij. Met een boom is het anders gesteld: in de lente, de zomer en de herfst is de boom wakker, en pas tegen de winter begint zijn slaap, de winter is zijn tijd van slapen, dat is zijn nacht na de lange dag, die lente, zomer en herfst heet.

Heel wat warme zomerdagen hadden de muggen om zijn kroon gedanst, geleefd, gezweefd en zich gelukkig gevoeld, en wanneer dan zo'n klein schepsel één ogenblik in stille zaligheid op een van de grote, frisse eikenbladeren zat te rusten, dan zei de boom altijd: "Stakkerdje! Je hele leven duurt maar één dag! Wat kort toch. Het is zo jammer!"

"Jammer," antwoordde dan het mugje altijd. "Wat bedoel je daarmee? Alles is zo heerlijk stralend, warm en mooi en ik ben zo blij!"

"Maar slechts één dag en dan is alles voorbij!"

"Voorbij!" zei het mugje. "Wat is voorbij? Ben jij ook voorbij?"

"Nee, ik leef misschien nog wel duizenden van jouw dagen en mijn dag duurt hele jaargetijden! Dat is iets van zo lange duur dat jij het helemaal niet kunt uitrekenen!"

"Nee, want ik begrijp je niet! Jij hebt duizenden van mijn dagen, maar ik heb duizenden ogenblikken om blij en gelukkig te zijn. Neemt al deze heerlijkheid een einde wanneer jij sterft?"

"Nee," zei de boom, "die duurt zeker langer, oneindig veel langer dan ik mij kan indenken!"

"Maar dan hebben wij toch evenveel, onze berekeningen verschillen alleen maar!"

En het mugje danste en zweefde in de lucht, was blij met zijn tere, kunstige vleugeltjes van gaas en fluweel, verheugde zich in de zoele lucht die gekruid was met de geur van het klaverveld en van de wilde rozen, de vlier en de kamperfoelie, die over de heining groeiden, om van het lievevrouwebedstro, de sleutelbloemen en de wilde kruisemunt niet te spreken; er was een geur zo sterk dat het mugje zich heus een klein beetje dronken voelde.

De dag was lang en verrukkelijk, vol van blijdschap en goede dingen en toen de zon onderging, voelde het mugje zich zo heerlijk moe van al die vrolijkheid. Zijn vleugels wilden het niet langer dragen en heel zacht gleed het op het zachte, wiegende grashalmpje neer, het knikte met zijn kopje, en sliep dan blij in: dat was de dood.

"Arme, kleine mug," zei de eik, "dat was toch een al te kort leven!"

En iedere zomerdag herhaalden zich diezelfde dans, datzelfde gesprek, hetzelfde antwoord en het inslapen; het herhaalde zich in hele families van muggen, en alle waren zij toch gelukkig, even blij.

De boom stond wakker, zijn lentemorgen, zijn zomermiddag en zijn herfstavond, nu naderde zijn tijd

van slapen, zijn nacht - de winter was in aantocht.

Reeds zongen de stormen: "Goedenacht! goedenacht! Daar viel een blad, daar viel een blad! Wij plukken, wij plukken! Zie dat je gaat slapen, wij zingen je in slaap, wij schudden je in slaap, maar, nietwaar, dat doet goed in je oude takken. Zij kraken ervan uit louter plezier. Slaap lekker, slaap lekker! Het is je driehonderd vijfenzestigste nacht, eigenlijk ben je maar een jongetje van een jaar! Slaap lekker! Uit de hemel dwarrelt sneeuw, het wordt een heel laken, een warm dek om je voeten! Slaap lekker en droom prettig!"

En de boom stond daar, beroofd van zijn loof, om ter ruste te gaan, de hele winter lang en in die winter menige droom te dromen, steeds iets dat hij zelf had beleefd, net als de mensen dromen.

Hij was ook eenmaal klein geweest, ja, een eikeltje was zijn wieg geweest, naar menselijke berekening leefde hij nu in zijn vierde eeuw; hij was de grootste, de hoogste boom in het bos, met zijn kroon stak hij hoog boven alle andere bomen uit, ver op zee was hij zichtbaar, een baken voor de schepen; hij besepte helemaal niet hoeveel ogen hem zochten. Hoog boven in zijn groene kroon woonden de houtduiven en sloeg er de koekoek; in het najaar, wanneer de bladeren wel geslagen koperen plaatjes leken, kwamen de trekvogels en ze rustten daar, vóór zij over zee vlogen. Maar nu was het winter, de boom stond daar bladerloos, je kon goed zien hoe krom en knoestig de takken zich uitstrekten; kraaien en roeken zaten er om de beurt in groepjes te praten over de harde tijden die nu begonnen en hoe moeilijk het was in de winter aan voedsel te komen.

Het was juist het heilige kerstfeest, toen droomde de boom zijn schoonste droom: die moeten wij horen.

De boom kon heel duidelijk merken dat het een feestelijke tijd was. Hij meende overal in de rondte de kerkklokken te horen luiden en daarbij was het zacht en warm als op een mooie zomerdag, fris en groen breidde hij zijn machtige kroon uit, de zonnestralen speelden tussen zijn bladeren en takken, de lucht was vol geur van kruiden en struiken; bonte vlinders speelden krijgertje en de muggen dansten, alsof alles er alleen maar was opdat zij konden dansen en pret maken. Alles wat de boom jarenlang had beleefd en om zich heen had gezien trok, als een feestelijke optocht, voorbij.

Hij zag uit oude tijden ridders en edelvrouwen te paard door het bos rijden met een veer op de hoed en een valk in de hand; de jachthoorn weerklonk en de honden blaften.

Hij zag soldaten van de vijand met blanke wapens en in bonte uniformen, met speer en hellebaard, hun tenten opslaan en weer afbreken; het wachtvuur vlamde op en er werd gezongen en geslapen onder de brede takken van de boom.

Hij zag verliefden hier in stil geluk in de maneschijn samen komen en de eerste letter van hun naam in de grauwoegroene bast snijden. Citer en eolusharp waren er eens - er lagen jaren tussen - opgehangen in de takken van de eik door vrolijke, rondtrekkende gezellen, nu hingen zij daar weer, nu klonken zij daar weer zo liefelijk. De houtduiven kirden als wilden zij vertellen wat de boom daarbij voelde, en de koekoek sloeg hoeveel zomerdagen hij zou leven.

Toen was het alsof, tot in de kleinste wortels, tot in de hoogste takken, helemaal tot in de bladeren, een nieuw leven door de boom stroomde. Hij voelde dat hij zich kon uitrekken, hij merkte het in zijn wortels, hoe ook daar beneden in de aarde leven en warmte was, hij voelde hoe zijn kracht toenam, hij groeide hoger en hoger. De stam schoot op, er was geen stilstand, hij groeide meer en meer, de

kroon werd voller, breidde zich uit, verhief zich en naarmate de boom groeide, groeide ook zijn gezondheid, zijn verheugend verlangen om steeds hoger te reiken, helemaal tot de stralende warme zon. Reeds was hij hoog boven de wolken uitgroeid, die als duistere scharen trekvogels of als grote, witte zwermen zwanen onder hem langs trokken.

En elk blad van de boom kon zien alsof het ogen had om te zien; de sterren werden overdag zichtbaar, groot en blank; iedere ster flonkerde als een paar ogen, zo zacht en zo helder; zij deden denken aan bekende, geliefde ogen, kinderoogen, ogen van verliefden, wanneer zij elkaar onder de boom ontmoeten. Dat was een gelukkig ogenblik, een ogenblik vol vreugde!

En toch, bij al die vreugde voelde hij een verlangen dat alle andere bomen in het bos daar beneden, alle struiken, planten en bloemen zich met hem mochten verheffen, met hem de glans en vreugde mochten voelen. De machtige eik was in de droom van zijn heerlijkheid niet volkomen gelukkig als niet alle, grote en kleine, het met hem waren, en dat gevoel beefde door takken en bladeren zo innig en zo sterk als in de borst van een mens. De kroon van de eik bewoog zich alsof de boom iets zocht, iets miste, hij keek om en toen rook hij de geur van Lievevrouwebedstro en al spoedig een nog sterkere geur van kamperfoelie en viooltjes, hij meende te kunnen horen dat de koekoek hem antwoordde. Ja, door de wolken kwamen de groene toppen van het bos uitkijken.

Hij zag de andere bomen onder zich groeien en zich verheffen evenals hijzelf; struiken en planten schoten op, enkele rukten zich met wortel en tak los en vlogen sneller. De berk was het vlugst, als een helle bliksemstraal knetterde haar slanke stam, haar takken golfdend als groen gaas en groene vaandels; het hele bos, zelfs het bruingeveerde riet, groeide mee en de vogels vlogen mee en zongen en op het hoge gras, dat los fladderde als een lange, groene zijden band, zat de sprinkhaan en speelde met zijn vleugel op zijn scheenbeen; de kevers bromden en de bijen zoemden, iedere vogel zong met zijn snavel, alles was zang en vreugde tot in de hemel toe.

"Maar het kleine blauwe bloempje daar bij het water, dat moet ook mee," zei de eik, "en dat rode klokbloempje en dat kleine madeliefje!" Ja, de eik wilde ze allemaal mee hebben. "Wij gaan mee! Wij gaan mee!" zong het en klonk het. "Maar dat mooie lievevrouwebedstro van de vorige zomer - en het jaar daarvoor was hier een heel tapijt van lelietjes-van-dalen - en die wilde appelboom, wat stond die prachtig - en al die schoonheid van het bos, jaren, jarenlang - waren die toch maar tot nu toe blijven leven, dan hadden die nu ook mee kunnen gaan!"

"Wij gaan mee! Wij gaan mee!" zong het en klonk het nog hoger, het leek alsof ze vooruit waren gevlogen. "Nee, dit is té ongelofelijk mooi!" jubelde de oude eik. "Ik heb ze nu allemaal, kleine en grote! Niet één is er vergeten, hoe is zoveel geluk denkbaar!"

"In Gods hemel is dat denkbaar!" klonk het.

En de boom die steeds groeide, voelde dat zijn wortels zich van de aarde losmaakten.

"Dat is het allerbeste," zei de boom, "nu houdt geen band mij meer tegen! Ik kan omhoogvliegen naar het allerhoogste in licht en glans en al mijn geliefden vergezellen mij, kleine en grote! Allemaal! Allemaal!"

Het was de droom van de eik en terwijl hij droomde loeide er een geweldige storm over zee en land in de heilige kerstnacht; de zee wentelde zware golven op het strand, de boom kraakte en werd met zijn gehele wortel losgerukt, juist op het ogenblik dat hij droomde dat zijn wortels zich losmaakten.

Hij viel. Zijn driehonderd vijfenzestig jaren waren nu als de éne dag van het mugje.

Op kerstochtend, toen de zon opkwam, was de storm gaan liggen; alle kerkklokken luidden plechtig en uit iedere schoorsteen, zelfs uit de kleinste op het dak van de arme boer, steeg de rook op, blauw als van het altaar op het druïdenfeest, de offerrook van de dankbaarheid.

De zee werd stiller en stiller en op een groot schip daarbuiten, dat 's nachts het zware weer goed had doorstaan, werden nu alle vlaggen gehesen, mooi en plechtig zoals past voor het kerstfeest.

"De boom is weg! De oude eik, ons baken op het land!" zeiden de zeelui. "Hij is gevallen in deze stormnacht! Wie zal hem kunnen vervangen, dat kan niemand!"

Zulk een lijkrede, kort maar welgemeend, kreeg de eik die lag geveld op het sneeuwtapijt langs het strand; en over de boom klonk psalmgezing vanuit het schip, het gezang van de vreugde van het kerstfeest. Ieder daarbuiten op het schip kwam bij het horen van het gezang en door het gebed in een blijde stemming. Juist zoals de oude boom in de kerstnacht zich verhief in zijn laatste, schoonste droom.

Van het net geplukt door **Nelly Bongers**

Uit in de buurt

Er is altijd wat te zien in het Hertoghepark

En verder stuurde Alex deze interessante info door

EXPO
Komt een Italiaan naar de Nederlander
Ontdek 500 jaar stad en streek

Vanaf 3 december 2021
Museum Plantin-Moretus

Keer terug in de tijd, naar het Antwerpen en de Nederlanden van de 16de eeuw.

Je gids is Lodovico Guicciardini, een Italiaanse koopman die zich in 1541 in Antwerpen vestigt. Hij beschrijft in detail het leven in de welvarende Nederlanden. Opvallend veel aandacht gaat hierbij uit naar zijn woonplaats Antwerpen. Herken je je vandaag nog in de beschrijving van Guicciardini?

26

EXPO
Vracht
Een reis door de geschiedenis van de Antwerpse haven

Vanaf 11 december 2021
MAS | Museum aan de Stroom

Waar liggen de vroegste wortels van Antwerpen als havenstad? Welke vrachten gaan sinds eeuwen de stad in en uit? En wat vervoeren de containerschepen die vandaag de dokken aandoen?

Vracht is het verhaal van een haven in een lange geschiedenis. Van de Vikingen tot vandaag. Een verhaal over glansrijke periodes en aparte ontmoetingen, maar ook over de schaduwkanten van economische groei.

EXPO
Over de muur
Herinneringen aan 1989

Nog t/m 12 december 2021
Bib Permeke ism het Vredescentrum
Gratis

Ruim dertig jaar na de val van het IJzeren Gordijn en de Berlijnse Muur vertellen 15 getuigen over hun ervaringen met communisme en democratie. Zij groeiden op in Oost-Europa, maar wonen nu in België.

Hoe was het dagelijks leven onder het communisme? Was er contact tussen Oost en West? En welke veranderingen brachten de politieke revoluties van 1989? Met historische foto's, getuigenissen en privékiekjes krijg je een unieke inkijk in het leven achter de Muur.

Een wereld achter glas Ontdek een kostbaar glasraam uit de Notre-Dame

Museum Mayer van den Bergh

Midden 13de eeuw wordt dit glasraam voor de Notre-Dame in Parijs gemaakt. Meer dan 700 jaar later belandt het werk in Antwerpen dankzij het kennersoog van verzamelaar Fritz Mayer van den Bergh.

'De Annunciatie' is het oudste glasraam in Vlaams museumbezit. Omwille van de uitzonderlijk hoge kwaliteit prijkt het sinds 2018 op de Vlaamse Topstukkenlijst. Onlangs kreeg het glasraam een secure restauratie, het resultaat en het bijzondere lichtspel kan je bewonderen in het museum.

27

Beleef de Museum Nocturnes Avondopeningen van acht Antwerpse musea

16 december 2021 van 17 tot 22 uur

Acht musea zetten tijdens de Winter van Antwerpen hun deuren wagenwijd open. Geniet in betoverend avondlicht van hun collecties, laat je prikkelen door een expo of neem deel aan een workshop of lezing.

Met één ticket van 12 euro verwarm je je een hele avond aan een portie cultuur in het MAS, DIVA, Museum Mayer van den Bergh, FOMU, Letterenhuis, Red Star Line Museum, Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience en het Maagdenhuis ism met MoMu en TEJO.

Stijn Streuvels inspireert Oogen die kijken

11 december 2021 om 20 uur

Letterenhuis

Nulla dies sine linea ofwel geen dag zonder een regel te schrijven. Dat was het motto van Stijn Streuvels.

Jonge schrijvers en illustratoren lieten zich door zijn lijfspreuk en oeuvre inspireren in het project

Het uitzicht der dingen. Elke zondag een lijn. Hoe dat in zijn werk ging komen de makers en de ambassadeurs van het project – Anneleen Van Offel, Joost Devriesere en Gerda Dendooven – zelf vertellen.

Een unieke kijk op ridderromans Rondleiding met expert

19 december 2021 om 11 uur
Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience

Wandel samen met een expert door de tentoonstelling *Helden in harnas*.

Op 19 december is dramaturg Luc Joosten je gids. Hij is hoofd dramaturgie van De Nationale Opera en Het Nationale Ballet van Amsterdam. Samen bekijk je de oude ridderverhalen door een heel andere bril. Hoeveel invloed hadden deze verhalen bijvoorbeeld in de muziekwereld?

Timelapse: Dan Graham's Belgian Funhouse Restauratie in de kijker

Middelheimmuseum

Het paviljoen met de spiegelende glasplaten van de Amerikaanse kunstenaar Dan Graham is gerestaureerd. Atelier Moker verving de afgelopen weken de 11 grote glasplaten, samen met de bijhorende haag.

De ingrijpende restauratie werd uitgevoerd met de grootste zorg. Een snelle indruk van de werken krijg je in dit filmpje. Het resultaat kan je van dichtbij bewonderen in het kunstpark.

Neptunus en Amphitrite op Topstukkenlijst Kunstwerk van Jacob Jordaens erkend als Vlaams topstuk

Rubenshuis

Het Rubenshuis is opnieuw een topstuk rijker. Het kunstwerk *Neptunus en Amphitrite* van de Antwerpse meester Jacob Jordaens is onlangs toegevoegd aan de Vlaamse Topstukkenlijst.

Met de erkenning van dit schilderij heeft het Rubenshuis ook een werk van Jacob Jordaens op de

Topstukkenlijst staan. Eerder werden 12 andere collectiestukken, waaronder *De kunstkamer van Cornelis van der Geest* van Willem van Haecht en het *Zelfportret van Rubens* al toegevoegd aan de lijst van zeldzame en onmisbare objecten.

Het Vleeshuis in glas ***Nieuw in de opstelling: lichtgevende maquette***

Vanaf 1 december 2021

Museum Vleeshuis

Jos Maris maakte een tiental jaar geleden deze glazen maquette van het Vleeshuis. Onlangs besloot hij zijn creatie te schenken aan het museum.

De schenking is een uitgelezen kans om in de vaste opstelling ook het gebouw extra in de kijker te zetten. Team Vleeshuis gaf de unieke maquette daarom een opvallende plek. Omdat ze van binnenuit verlicht wordt, kijk je letterlijk en figuurlijk naar een blikvanger.

MINI-EXPO ***Wallace Chan*** ***Met DIVA talk***

Nog t/m 9 januari 2022

DIVA

Gratis

Dé rockster van de juweelkunst, Wallace Chan, komt naar DIVA. De ontwerper is onder meer bekend geworden door zijn uitvinding van onbreekbaar porselein en het gebruik van titanium in juwelen. In een mini-expo kan je zeven prachtjuwelen van hem bewonderen, allen in de vorm van een vlinder.

Berthy bezorgde ons deze informatie.

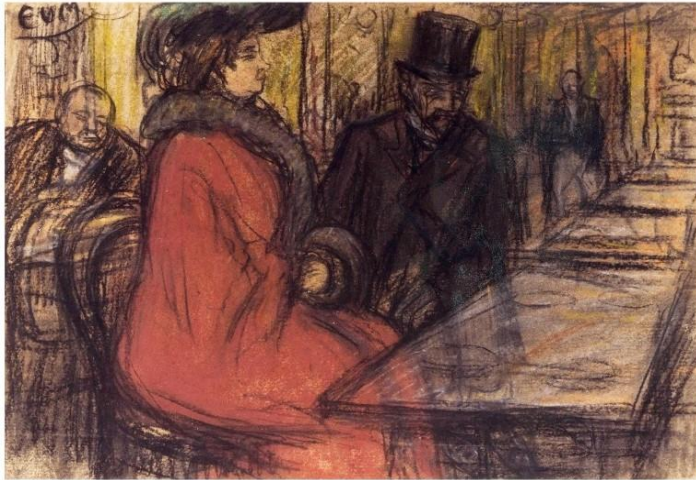
Expositie Eugeen Van Mieghem ***Antwerpen rond 1899***

Van maandag 22 november tot en met vrijdag 17 december loopt bij CEPA, Brouwersvliet 33 Antwerpen, in zaal Anker de expositie Eugeen Van Mieghem(1875-1930) - Antwerpen rond 1899. Aan de hand van 40 topwerken uit privéverzamelingen wordt een uitstekend overzicht gegeven uit het jeugdwerk van deze Antwerpse sociale kunstenaar. Deze expositie is elke werkdag vrij

toegankelijk tussen 11 en 17 uur.

Conservator Erwin Joos van het Eugeen Van Mieghem Museum zal elke werkdag om 12 en 15 uur een gratis rondleiding geven in deze tentoonstelling. U kan hierop inschrijven met gewenste datum en uur met een groep of individueel door u aan te melden via dit mailadres: van.mieghem.museum@skynet.be.

Per rondleiding worden maximaal 25 personen toegelaten.

In de zomer van 1971 plaatste de bemanning van Apollo 15 de sculptuur *Fallen Astronaut* van de Antwerpse kunstenaar Paul Van Hoeydonck op de maan. Het is nog steeds het enige kunstwerk op het maanoppervlak. Naar aanleiding van de vijftigste verjaardag van deze gebeurtenis organiseert de provincie Antwerpen GO BABY GO!, een kleine presentatie met werk van Paul Van Hoeydonck (1925) en zijn zoon Patrick Van Hoeydonck (1959-1984) in de kunstinstallatie *Every Collection Hides Another Collection*. Kunstwerken uit de eigen collectie worden aangevuld met bruiklenen uit de verzameling van de kunstenaar en enkele openbare collecties.

Wanneer

Van 24 september tot en met 17 december 2021, van maandag tot vrijdag van 8 tot 18 uur (gesloten tijdens weekends en op feestdagen).

Waar

Provinciehuis Antwerpen, Koningin Elisabethlei 22, Antwerpen

Over de kunstcollectie

Met een verzameling van ruim 2200 objecten bezit de provincie een rijke en diverse kunstcollectie. Het merendeel van de collectie is afkomstig van kunstenaars die een link hebben met de provincie Antwerpen. Het provinciebestuur zorgt ervoor dat haar kunstwerken op verschillende locaties toegankelijk zijn voor het grote publiek. In het provinciehuis wordt de collectie in wisselende opstellingen getoond in de installatie [Every Collection Hides Another Collection](#).

Bob Daems

Beheerder kunstcollectie

kunst@provincieantwerpen.be

+32 472 98 14 11

Buurtkring Hertoghe is een initiatief van Nottebohm WZC en kon tot stand komen met de ondersteuning van Burgerbegroting District Antwerpen, Koning Boudewijnstichting, steunfonds GZA